Region Uppsala

Läkemedel till äldre

Oktober 2026

Anna Ekman

Klinisk apotekare

Strateg

Nära vård och hälsa

Läkemedel

Hörsel
Syn
Undernäring
Munhälsa
Fall
Vård i livets slut
Kroniska sjukdomar
Fysisk aktivitet
Tobak
Matvanor
Alkohol
Ensamhet
Anhöriga
Trycksår
Psykisk ohälsa
Suicid
Kognitiv svikt
Läkemedel
Inkontinens
Kognitiv svikt

Region Uppsala

Sämre blodtrycksreglering

Baroreflexen

blodtrycket ska stiga när man reser sig

Ökad känslighet för blodtrycks-LM, hjärt-LM men även för exempelvis neuroleptika och LM mot Parkinsons sjukdom

Region Uppsala

Hjärnan - ökad känslighet

Dämpande LM (tex morfin, lugnande, sömnmedel)

⇒ risk för förvirring, påverkan på intellektuella förmågor

Antikolinerga LM (t ex psykofarmaka, inkontinens-LM)

⇒ risk för förvirring, förstoppning, muntorrhet, yrsel, fall med mera

Neuroleptika

⇒ Parkinsonism

Region Uppsala

Läkemedlets väg genom kroppen

Åldrandet påverkar många steg

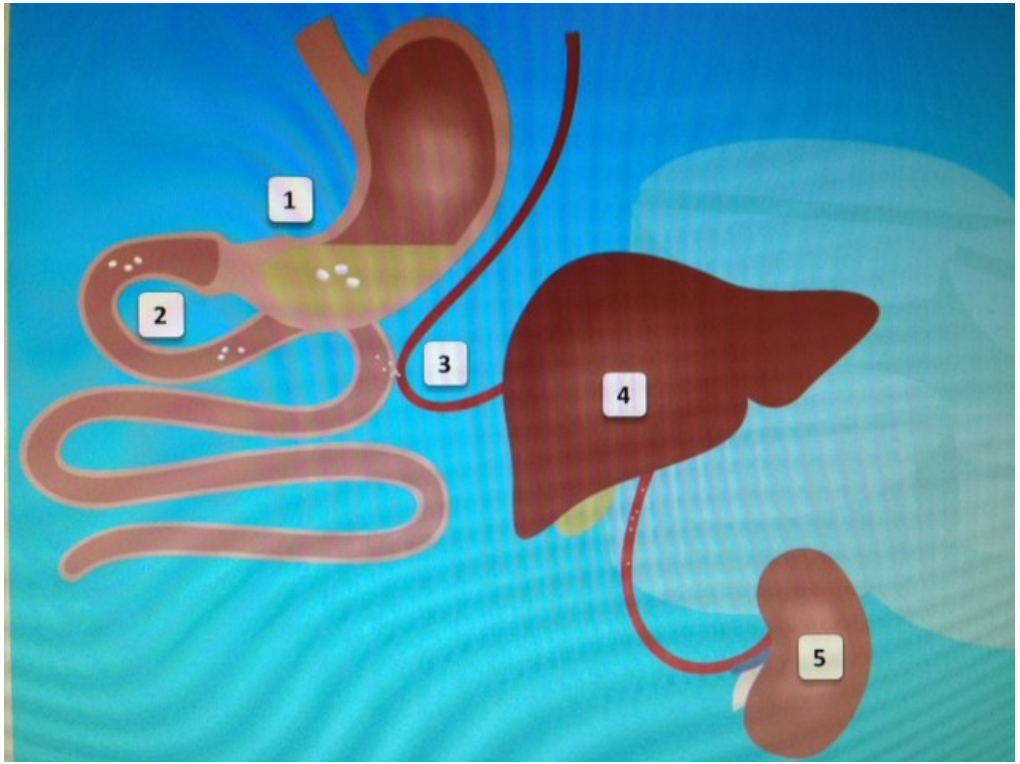

Förändringar i levern

Försämrad cirkulation
➡ långsammare nedbrytning av vissa läkemedel

Minskad vävnad

Försämrad enzymfunktion
➡ sämre nedbrytning av vissa läkemedel

Kan ge mer *eller* mindre effekt av läkemedel

Obs! Skillnad mellan individer större än åldersförändringarna

Region Uppsala

Förändringar i njurarna

Tumregel: Vid 80 års ålder har njurfunktion sjunkit till 50% av vad den var vid 40 års ålder

Sämre ***utsöndring*** av vissa läkemedel,
t ex vissa hjärtläkemedel, smärtstillande läkemedel, epilepsiläkemedel, antibiotika.

Måste tas hänsyn till!

Anpassa dosen. Mät halten i blodet.

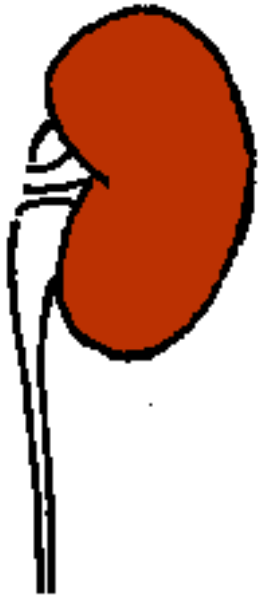

Njurfunktion

eGFR ≥ 90 ml/min = normal njurfunktion

eGFR 60-89 ml/min = lätt nedsatt njurfunktion

eGFR 30-59 ml/min = måttlig njursvikt

eGFR 15-29 ml/min = avancerad njursvikt

eGFR < 15 ml/min = terminal njursvikt

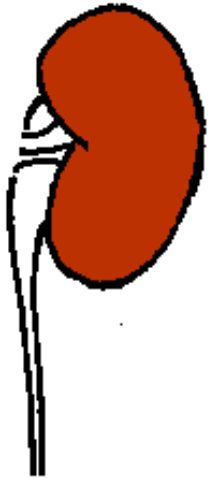

Exempel på läkemedel som påverkar

ACE-hämmare	– ex Enalapril
ARB	– ex Losartan
SGLT2-hämmare	– ex Jardiance, Forxiga
NSAID	– ex Diklofenak, Ipren, Naproxen
ASA	– ex Magnecyl

Litium
Teofyllamin
med flera…

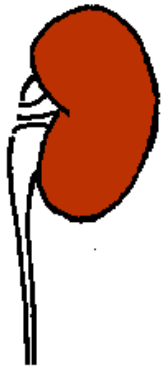

Exempel på läkemedel som ansamlas

- Diazepam
- Digoxin
- Metformin
- Citodon (kodein)/Morfin
- Gabapentin

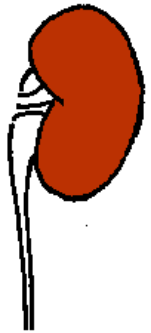

Region Uppsala

Regelbunden dosering

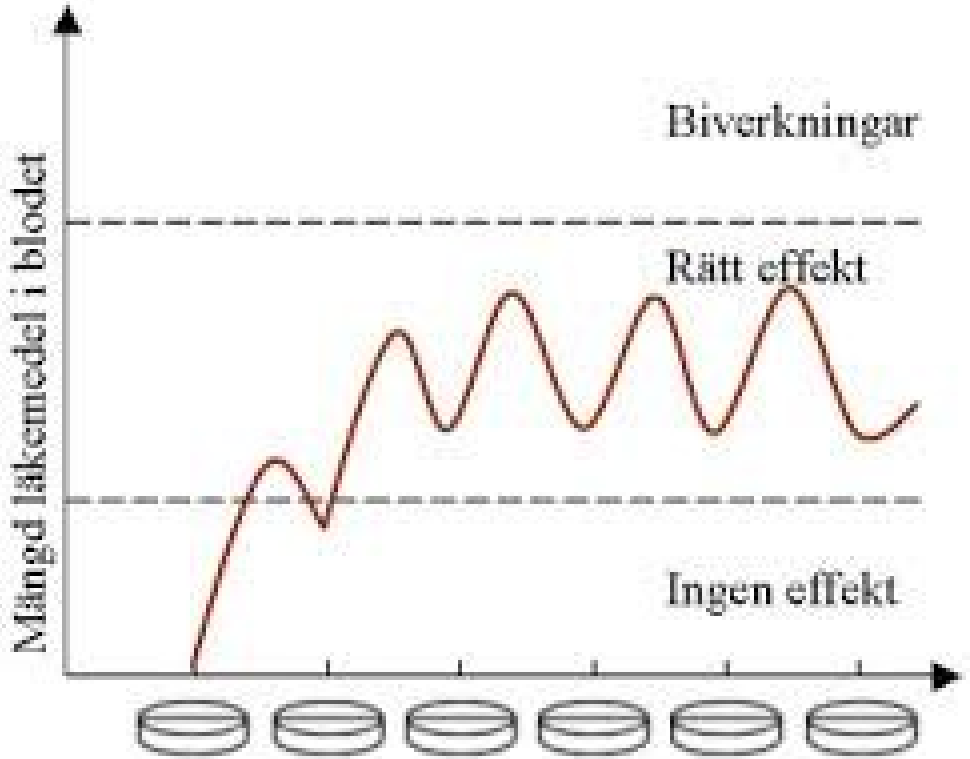

Region Uppsala

Dubbel dos

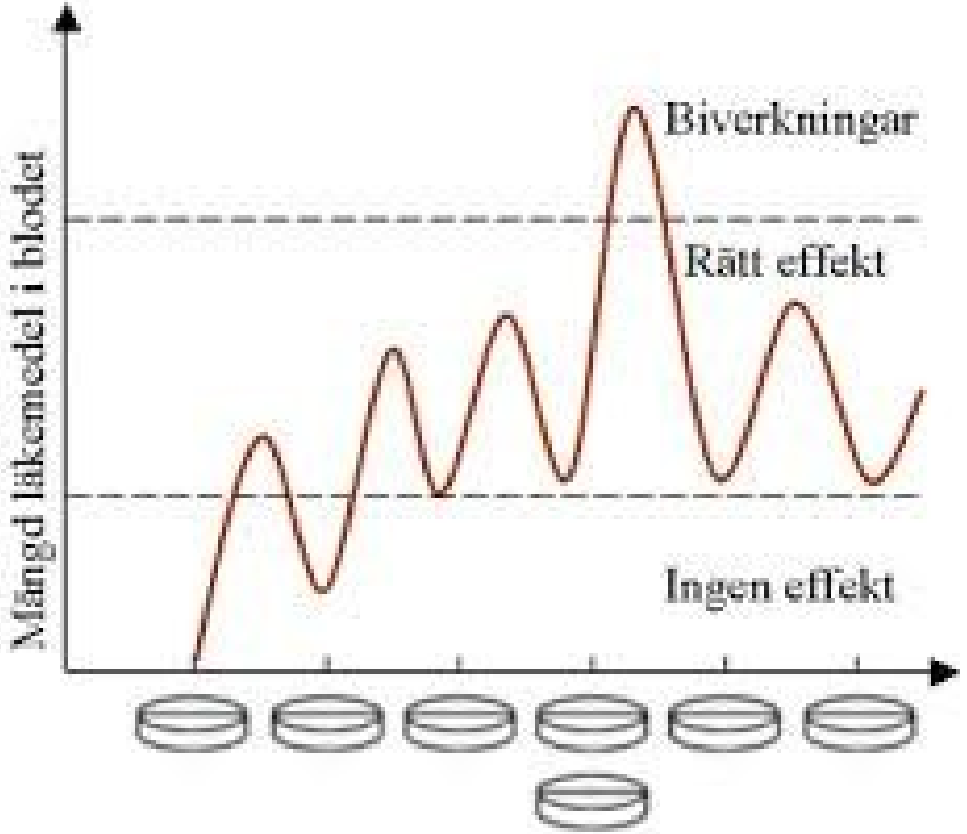

Region Uppsala

Oregelbunden dosering

eller

missad dos

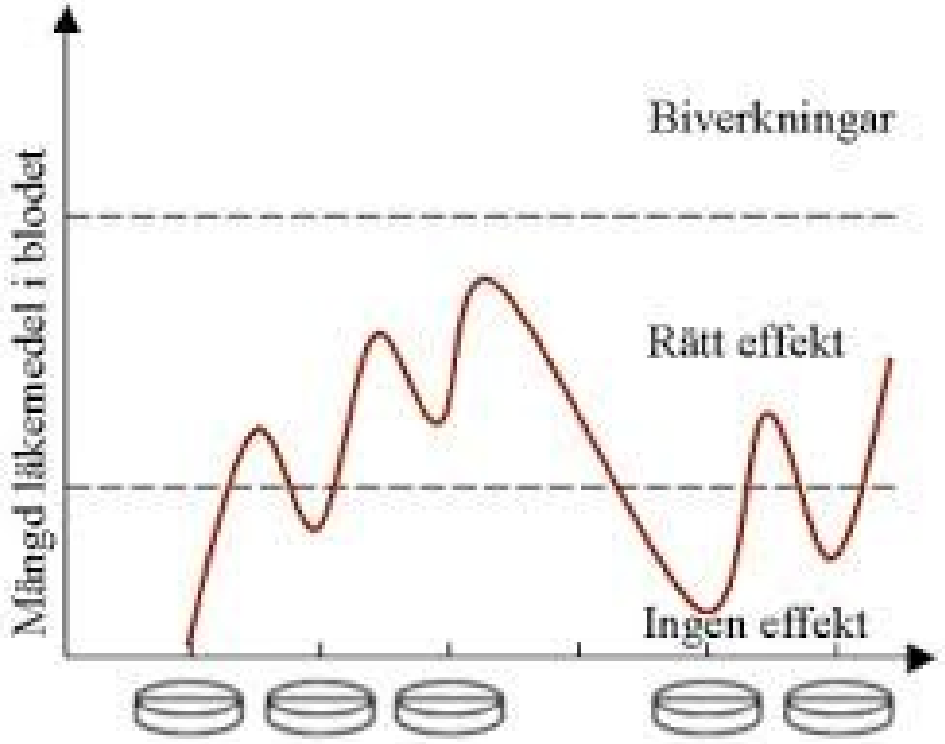

Region Uppsala

Doris 86 år

Höftledsfraktur

Hjärta-kärl, depression, ångest

Sväljsvårigheter under sjukhusvistelse

Krossar alla läkemedel

6 veckor efter höftledsfraktur mycket orolig. Behov av mer smärtläkemedel eller lugnande läkemedel?

Region Uppsala

Doris 86 år

Två av tolv läkemedel ska sväljas hela

OxyContin – mot smärta

- Depot, ojämn effekt om den krossas
- Växlar mellan för mycket och bristande effekt

Aritavi – mot depression/ångest

- Förstörs i sur magsaft.
- Effekt uteblir om den krossas.

Se över dessa behandlingar innan ställning tas till ytterligare smärtläkemedel eller lugnande läkemedel.

Region Uppsala

Tant i hatt – läkemedelslista Cosmic

Trombyl tabl 75 mg, 1x1
Sparkal tabl 5 mg/50 mg, 1x1
Atenolol tabl 50 mg, 1x1
Losartan tabl 50 mg, 1x1
Losartan tabl 100 mg, 1x1
Vagifem vagtabl 10 µg
Levaxin tabl 50 mg, 1x1
Omeprazol kaps 20 mg, 1 st vid behov
Relifex tabl 500 mg, 1 x1-2 vid behov
Alvedon tabl 500 mg, 1-2 st vid behov max 8 st per dygn
Acetylcystein brustabl 200 mg, 1x3 vid behov

Region Uppsala

Tant i hatt – patientens läkemedelslista

Trombyl tabl 75 mg, 1x1
Sparkal tabl 5 mg/50 mg, 1x1
Atenolol tabl 50 mg, 1x1
Losartan tabl 50 mg, 1x1 (används ej enl tel)
Losartan tabl 100 mg, 1x1
Vagifem vagtabl 25 µg (används ej enl tel)
Levaxin tabl 50 mg, 1x1
Omeprazol kaps 20 mg, 1 st vb, endast tillsammans med Relifex
Relifex tabl 500 mg, 1 x1-2 vb, används sporadiskt sedan Alvedon sattes in, ej behov
Alvedon tabl 500 mg, 1-2 st vid behov max 8 st per dygn
Acetylcystein brustabl 200 mg, 1x3 vid behov (används ej enl tel)

Region Uppsala

Tant i hatt
PHASE-20

Sätt ett tydligt kryss i rutan vid det alternativ som bäst motsvarar besvärsnivån under de senaste två veckorn
Lämna gärna förtydligande kommentarer i marginalen vid behov.
(Ringa in) de besvär som stämmer bäst och ~~stryk över~~ de besvär som inte stämmer.

	Inga besvär	Små besvär	Måttliga besvär	Stora besvär	Kommentarer:
1. Yr/ostadig/faller lätt	☐	☐	☒	☐	
2. Trött/dåsig/orkeslös	☐	☐	☐	☒	
3. Sover dåligt/mardrömmar	☐	☐	☐	☒	
4. Ont i magen/ont i bröstet	☐	☐	☒	☐	
5. Huvudvärk	☐	☐	☒	☐	
6. Nedstämd	☐	☒	☐	☐	
7. Orolig/ångestfylld	☐	☒	☐	☒	
8. Lättirriterad	☐	☒	☐	☐	
9. Glömsk	☐	☐	☒	☐	
10. Dålig aptit	☐	☒	☐	☐	
11. Muntorr	☒	☐	☐	☐	
12. Illamående/kräks	☒	☐	☐	☐	
13. Diarré	☒	☐	☐	☐	
14. Förstoppning	☐	☒	☐	☐	
15. Hjärtklappning	☒	☐	☐	☐	
16. Svullna ben	☐	☐	☐	☒	
17. Andfådd	☐	☐	☒	☐	
18. Täta trängningar/urinläckage	☒	☐	☐	☐	
19. Klåda/utslag	☐	☒	☐	☐	
20. Annat, till exempel smärta (ange vad)	Smärta i fötter o ben.				

Hur mycket har det besvärat dig de senaste två veckorna? ☐ Små besvär ☐ Måttliga besvär ☒ Stora besvä

Region Uppsala

Icke farmakologisk behandling

Fysisk aktivitet

bra för sömn, blodtryck, blodsocker, tarmfunktion, välbefinnande, smärta mm

Sociala aktiviteter

må bättre, ”träna hjärnan”

Region Uppsala

